

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

מאת: יצחק בירך דסקל – דיין ומורה צדק וחבר בד"צ

בס"ד, גליון שפח, פרשת שלח, תש"פ

יעוץ לכל סכסוכי ממון, ואישות. ועריכת חוזים על פי ההלכה.

טל: 052-7611435 y.b.daskal@gmail.com

בית דין צדק "בינת המשפט"

והפועל הפסיד, וכיון שהוא מחלוקת גדולה, לכן נהגו להתפשר מחצה על מחצה - לפיכך יש לדון, האם דין זה כדין מכת מדינה.

וצדדי הספק הן, דבאמת הן אינן חולות, אלא חוששות להכנס לבידוד מחמת הקורונה, לפיכך יש לברר האם חשש זה, הוי כמכת מדינה.

ונראה פשוט, שנטילת החופש מחמת חשש בידוד אינה מכת מדינה, שהרי הן לא חולות, ואם הכלה לא היתה מתחנת, לא היו מבקשות חופשה, נמצא שהחופשה היא מחמת הנישואין, והרי זה כמו כל כלה שנוטלת חופשה על מנת להנשא. ואף על פי שהיא נוטלת יותר זמן מחשש של בידוד מחמת מכת מדינה, מכל מקום הסיבה שהיא נוטלת חופשה, הוא לא מחמת מכת מדינה אלא מחמת הנישואין, וכל הטעם שבמכת מדינה ההפסד על בעל הבית כיון שמזלו גרם, אבל באופן שהפועל מביא על עצמו את ההפסד מחמת הנישואין, אינו יכול לטעון מזלך גרם, לפיכך בודאי אין המורה ואמה אינם זכאים לקבל שכר בטענה של מכת מדינה.

וכיון שנתבאר שאינם נוטלות שכר מחמת מכת מדינה, יש לעיין אם חייבות לשלם על שכר העסקת מורה אחרת. וזה פשוט שאינם חייבות, שהרי המנהל מקבל שכר לימוד מההורים, ותקציבים, והרי היה עליו לשלם למורה לוא היו מלמדות, אם כן שכר זה הוא משלם למורה אחרת תחתיהן.

העולה מזה: מורה שמבקשת חופש שבועיים לפני חתונתה או לפני חתונת בתה, מחשש שתצטרך להכנס לבידוד, אין לזה דין מכת מדינה, כיון שאם לא היתה נשאת לא הייתה מבקשת חופש, נמצא שמחמת הנישואין הוא, לכן אינה זכאית לשכר כלל בשבועיים הללו. אבל מכל מקום פטורה לשלם את שכרה של ממלאת המקום, כיון שהמנהל מקבל שכר לימוד מההורים, ותקציבים, ושכרה שלה ישלם למורה ממלאת מקום.

חולה במכת מדינה חייב לשלם הפסדים

עוד טעם שהמורה אינה מקבלת שכר כמכת מדינה, מלבד הטעם הנראה לעיל, כיון שכל דין מכת מדינה הוא רק כאשר מחמת המכה אין לימודים כלל, אבל בנידון דידן הסמינר ממשיך ללמד, ותחת עובדות הללו שיוצאות לחופשה, יצטרך המנהל להעסיק בשכר

בדיני עובד ומעביד – בזמן הקורונה

ובו יבואר: א. מורה המבקשת חופשה שבועיים לפני החתונה, מחשש שתצטרך בידוד, האם מקבלת חצי שכר כמכת מדינה. ב. בדין הנ"ל, האם משלמת למנהל את השכר, שמשלם למורה אחרת. ג. אם המנהל אינו מוצא מורה אחרת אלא בשכר יותר יקר, האם משלמת את ההפרש.

נידון

"אני מורה בסמינר העומדת לחתן את בתי הכלה בשעה טובה ומוצלחת. גם הכלה מורה בסמינר. אנו חוששות, שסמוך לחתונה, תמצא אחת מהבנות שבאנו עמהן בקרבה, חיובית לנגיף הקורונה, המצריך בידוד שבועיים, ויתכן שחלילה החתונה תצטרך להדחות, לפיכך אנו מבקשות לצאת לחופשה שבועיים לפני החתונה. המנהל מסכים, אלא שתובע מאתנו שבועיים הללו לא נקבל שכר כלל. אנו טוענות שזה ממש כדין מכת מדינה, שהמנהל הוא להתפשר מחצה על מחצה. מלבד זאת טוען המנהל שכיון שהוא יעסיק מורה אחרת במקומנו, עלינו לשלם את השכר של המורה האחרת. זאת ועוד טוען המנהל, שאם לא ימצא מורה ממלאת מקום רק בשכר יותר יקר מהרגיל, שנשלם את השכר היקר. האם צודק המנהל בטענתו".

תשובה

המורה ואמה יפסידו את שכרן בשבועיים הללו, שאין החופשה מחמת מכת המדינה, אלא מחמת הנישואין, אבל אינן משלמות את שכר המורה ממלאת מקום, שהרי על תשלום שכרן מקבל המנהל שכר לימוד מההורים ומתקציב שיש לו. אבל אם צריך להעסיק מורה בשכר גבוה יותר, הפרש זה חייבות לשלם.

ביאור התשובה

נטילת חופשה מחשש בידוד אינה מכת מדינה

בתחילה יש לברר האם יש לתבוע מחצית שכר, כפי המנהל שנוהגים בספק דין זה - דיש אומרים שיש דין מכת מדינה בשכר פועל, וחייב לקבל שכר מלא, שההפסד על בעל הבית, ובמקרה דידן מנהל הסמינר הוא בעל הבית, ויש אומרים שאין דין מכת מדינה בשכר פועל,

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

אבל כל זה אינו נכון כיון שאבלות באה לאדם שלא ברצונו, לכן אונס הוא, אבל נישואין הוא ברצון האדם. ואפילו שמצוה גדולה היא, אבל אין זה אונס, ואם יש הפסד לבעל הבית, על הפועל לשלם לו את ההפרש. לכן נראה, שאם לא ימצא המנהל מורה אלא בשכר גדול יותר, על המורה לשלם את ההפרש.

העולה מזה: פועל החוזר בו מחמת נישואין, אינו אונס, דברצונו באה עליו, לכן אם הוא מלאכה בדבר האבד, ההפסד על הפועל, שבעל הבית שוכר עליו פועל אחר בשכר יותר, ומפסיד הפועל.

דינים העולים:

- א. מורה שמבקשת חופש שבועים לפני חתונתה או לפני חתונת בתה, מחשש שתצטרך להכנס לבידוד, אין לזה דין מכת מדינה, כיון שאם לא היתה נשאת לא הייתה מבקשת חופש, נמצא שמחמת הנישואין הוא, לכן אינה זכאית לשכר כלל בשבועיים הללו. אבל מכל מקום פטורה לשלם את שכרה של ממלאת המקום, כיון שהמנהל מקבל שכר לימוד מההורים, ותקציבים, ושכרה שלה ישלם למורה ממלאת מקום.
- ב. עוד טעם שאין הכלה ואמה מקבלות שכר, כיון שהמנהל צריך להעסיק עובדות אחרות תחתיהן, ואין לבעל הבית להפסיד מחמת מכת מדינה של הפועל.
- ג. פועל החוזר בו מחמת נישואין, אינו אונס, דברצונו באה עליו, לכן אם הוא מלאכה בדבר האבד, ההפסד על הפועל, שבעל הבית שוכר עליו פועל אחר בשכר יותר, ומפסיד הפועל.

מורות אחרות ולשלם להם שכר, לכן בודאי אין למנהל להפסיד מכיסו מחמת אונס שלהן אפילו שהוא מכת מדינה.

למה הדבר דומה, לשוכר בית ומחמת מכת מדינה אינו דר בבית, אבל המלך תובע מיסים גם על החודש של מכת מדינה. וכי יעלה על הדעת שבעל הבית ישלם חובות של השוכר בגלל מכת מדינה, ואפילו מי שחלה בנגיף ממש ואינו יכול ללמד מחמת הנגיף שהוא מכת מדינה, מכל מקום, אם הסמינר צריך להעסיק עובד אחר תחתיו, בודאי זה שחלה אין מקבל שכר כלל, כיון שבעל הבית אינו צריך להפסיד מחמת מכת מדינה של הפועל, וכל הנידון האם יש שכר פועל במכת מדינה הוא כשאינו מלמד, וההפסד הוא רק לתלמיד שלא לומד, אבל כאשר צריך לשלם שכר למלמד אחר בודאי חייב החולה לשלם.

העולה מזה: עוד טעם שאין הכלה ואמה מקבלות שכר, כיון שהמנהל צריך להעסיק עובדות אחרות תחתיהן, ואין לבעל הבית להפסיד מחמת מכת מדינה של הפועל.

פועל החוזר בו מחמת נישואין

אבל יש לבאר באופן שהמנהל צריך לשלם יותר שכר למורות אחרות, האם הן צריכות לשלם את ההפרש.

והנה בחושן משפט (שלג, ה) מבואר שפועל החוזר בו בדבר האבד, חייב לשלם לבעל הבית את ההפרש שמפסיד בעל הבית, אבל אם הפועל חזר בו מחמת אונס, אינו צריך לשלם, ויש לברר האם נישואין הן חזרה מחמת אונס, דאם הן אונס אין צריך הפועל לשלם לבעל הבית את ההפסד, ואם אינו אונס צריך לשלם לבעל הבית את הפרש.

והנה בסימן יח הארכנו בדין פועל החוזר ממלאכת דבר האבד מחמת אבלות, ונתבאר שם שכיון שאבל אסור במלאכה, הוי אונס, ופועל שחוזר ממלאכתו מחמת אבלות אינו משלם את ההפסד לבעל הבית. ולפי זה לכאורה גם בכלה שיש מצוה לשמחה ואינה עושה מלאכה, אינה חייבת על הימים שהיא נשאת לשלם את ההפרש למנהל.

